

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 11Co/5/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7818200838
Dátum vydania rozhodnutia: 24. 07. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Martin Kolesár
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2024:7818200838.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Kolesára a sudcov JUDr. Jarmily Čabaiovej a JUDr. Borisa Brondoša v spore žalobcov: 1/ A. B., nar. X.X.XXXX, bytom C. XX, D., zastúpený JUDr. Rastislavom Cestickým, advokátom, so sídlom Palackého 1, Košice, 2/ B. E., nar. X.XX.XXXX, bytom F. XX, D., 3/ G. G. B., nar. XX.X.XXXX, bytom H. XX, C., 4/ B. B., nar. XX.X.XXXX, bytom I. X, C. a 5/ D. B., nar. XX.X.XXXX, bytom J. X, C., proti žalovanej: K. L., nar. XX.X.XXXX, bytom M. XX, zastúpená JUDr. Jánom Halkom, advokátom, so sídlom Cyrila a Metoda 2, Rožňava, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Rožňava z 13. septembra 2022, č. k. 9C/18/2018-452

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok.

Žiadnej zo strán nárok na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

o d ô v o d n e n i e:

1. Okresný súd Rožňava (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo "prvoinštančný súd") napadnutým rozsudkom vo veci samej určil, že časť pozemku registra „E“ parc. č. 1026/2, evidovaná v katastri nehnuteľností na LV č. XXX pre katastrálne územie M., tak, ako bola vyčlenená geometrickým plánom č. 36210161-105/2022, vyhotoveným dňa 26.7.2022 spoločnosťou GEODÉZIA ROŽŇAVA, s.r.o., ako novovytvorené parcely registra „C“ parc. č. 93/12 - orná pôda o výmere 337 m² a parc. č. 93/13 – ostatná plocha o výmere 430 m² (ďalej tiež len „sporný pozemok“), patria do dedičstva po nebohom A. B., nar. XX.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX (ďalej tiež len „poručiteľ“). Prvoinštančný súd tým vyhovel žalobe, ktorú žalobcovia v podstatnom vystavali na tvrdení, že medzi ich právnym predchodcom (starým otcom žalobcov v 1. a 2. rade a prastarým otcom ostatných žalobcov) A. B., nar. XX.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX, ako vlastníkom pozemku v tom čase evidovaného v pozemkovej knihe ako mpč. 1026/a a N. O. s manželkou, ako vlastníkmi susedného pozemku mpč. 1026/b, došlo k dohode o zámene častí týchto pozemkov tak, že A. B., nar. XX.X.XXXX pripadla z mpč. č. 1026/b časť „od cesty“ a manželom O. pripadla z mpč. 1026/a časť „pod cestou“. A. B., nar. XX.X.XXXX sa po tejto zámene ujal užívania časti mpč. 1026/b, ktorá podľa aktuálnych údajov katastra nehnuteľností zodpovedá spornému pozemku. Ešte za svojho života A. B., nar. XX.X.XXXX prenechal takto zamenené pozemky poručiteľovi, ktorý ich nerušene užíval až do času svojej smrti v roku 2001. V ďalšom období sporný pozemok dobromyseľne užíval žalobca v 1. rade pričom až v roku 2017 žalobcovia zistili, že v katastri nehnuteľností je sporný pozemok v rozpore so skutočným stavom evidovaný ako súčasť parc. č. 1026/2 v prospech právneho predchodcu žalovanej - A. L..

2.1. Rozsudkom z 21. januára 2020 súd prvej inštancie žalobu zamietol. V tomto rozhodnutí súd prvej inštancie skutkovo vyšiel zo zistení, že niekedy v päťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia došlo k zameneniu častí pozemkov mpč. 1026/a mpč. 1026/b, že zámenná zmluva nemala písomnú formu a že ňou zamýšľaná zmena nebola zavedená do pozemkovej knihy.

2.2. Aplikujúc na takto zistený skutkový stav § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka, prvoinštančný súd dospel k záveru, že v konaní nebola preukázaná dobromyseľnosť poručiteľa, ako jedna z podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva k sporným vydržaním, nakoľko ak by došlo k zameneniu pozemkov do 31.12.1950 pre zmenu vlastníctva k nim bol potrebný zápis do pozemkovej knihy a pokiaľ k tomu došlo v neskoršom období (v čase od 1.1.1951), hoc sa už neuplatňoval intabulačný princíp, právny úkon zámeny, keďže jeho predmetom boli nehnuteľnosti, musel mať podľa zákona písomnú formu. Podľa jeho posúdenia „...žalobcovia netvrdili, na základe akého titulu, od kedy začala plynúť vydržacia doba a kedy mala uplynúť“. Súd prvej inštancie odopretím vlastníckej ochrany žalobcom sledoval aj zachovanie v dobrej viere nadobudnutého práva žalovanou. Vyšiel pritom z úvahy, že žalobcovia sa nedomáhali nápravy v katastri zapísaného právneho stavu ani po vyhlásení platnosti ROEP v katastrálnom území M. v roku 2000, že D. O. - právna nástupkyňa po pôvodných vlastníkoch sporného pozemku (H. O. a B. O.), bola v katastri evidovaná ako výlučná vlastníčka parc. č. 1026/2 o výmere 1561 m², ktorej súčasťou je tiež sporný pozemok od roku 2000 až do uzavretia kúpnej zmluvy s A. L. v roku 2017. Z toho súd prvej inštancie vyvodil, že „...A. L. odkupoval nehnuteľnosť od vlastníčky evidovanej v katastri nehnuteľností na základe platnej kúpnej zmluvy a preto súd dospel k záveru, že v dobrej viere nadobudol nehnuteľnosť, ktorú následne predal (v priebehu konania - pozn. odv. súdu) žalovanej - svojej sestre“.

3.1. Na základe odvolania žalobkyň Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 11Co/121/2020 z 24. marca 2021 tento rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V dôvodoch zrušujúceho uznesenia odvolací súd vytkol prvoinštančnému súdu nesprávnosť právneho posúdenia ako otázky dobromyseľnej držby tak aj významu dobrej viery pri nadobúdaní nehnuteľností od nevlastníka.

3.2. Pokiaľ ide o podmienky oprávnenej držby, odvolací súd v zrušujúcom uznesení akcentoval, že kľúčovým v spore nebola existencia nadobúdacieho titulu právnych predchodcov žalobcov ako sa mylne domnieval súd prvej inštancie, ale právneho dôvodu oprávnenej držby. Odvolací súd v tejto spojitosti poznamenal, že ani Občiansky zákonník z roku 1950, ale ani v súčasnosti platný Občiansky zákonník nepredpokladajú pre oprávnenú držbu žiaden titul; vyžadujú len, aby držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti bol v dobrej viere, že mu vec patrí. Odvolací súd poukázal na spôsob akým vo svojej judikatúre nazerá na oprávnenú držbu, pokiaľ ide o formálne náležitosti prevodu, Ústavný súd SR. Ten napríklad v náleze sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018, formuloval záver vystavaný na fakticite oprávnenej držby a pocite neškodenia oprávneného držiteľa, podľa ktorého pri posudzovaní dobromyseľnosti držby treba skúmať to, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivo nadobudol a že nemôže byť rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky (v posudzovanom prípade písomnú formu zmluvy o prevode nehnuteľností a aj jej registráciu bývalým štátnym notárstvom). Treba zdôrazniť, že ústavný súd v tomto rozhodnutí marginalizoval právne podmienky prevodu nehnuteľností predovšetkým z dôvodu prítomnosti špecifík veci a dĺžky uplynutého času. Tie podľa jeho vysvetlenia „... vyvažujú nedôslednosť týkajúcu sa formálnych náležitostí prevodu a držba tak môže byť považovaná za oprávnenú“. Mal na zreteľ tiež neprítomnosť signálov zneužitia inštitútu vydržania, napr. nedôveryhodných dokumentov či svedectiev. S oporou v týchto právno-teoretických úvahách a výstupoch právnej praxe odvolací súd v kasačnom rozhodnutí zaujal názor, že s osobitným zreteľom na dĺžku obdobia nerušeného užívania sporného pozemku (viac než 50 rokov) a skutočnosť, že druhej strane zámennej zmluvy sa vzájomné plnenie (časť pozemku mpč. 1026/a) bezo zvyšku dostalo (aj formálne), pričom až do prevodu vlastníckeho práva na právneho predchodcu žalovanej zámeny plne rešpektovala, že spravodlivé usporiadanie pomerov vyžaduje sústredenejší a aj citlivejší prístup pri posudzovaní oprávnenosti držby právnych predchodcov žalobcov, než aký zvolil súd prvej inštancie a že pokiaľ ide A. B., nar. XX.X.XXXX, len z toho, že zámenná zmluva uzavretá v 50. rokoch minulého storočia nebola zavkladovaná a nemala písomnú formu, bez ďalšieho nemožno jeho dobrú vieru, že ňou nadobudol zamenené nehnuteľnosti manželov Gallovcov do vlastníctva, vylúčiť.

3.3. Odvolací súd v zrušujúcom uznesení ďalej zaujal právny názor k spôsobu posúdenia oprávnenosti držby poručiteľa. Skonštatoval v tejto spojitosti, že nesporne v čase prejednávania dedičstva po A. B., nar. XX.X.XXXX (v roku 1982) bol sporný pozemok v užívaní rodiny B. už viac ako 20 rokov (je možné, že aj viac ako 30 rokov), a preto akiste možno považovať za ospravedlniteľný omyl, pokiaľ by sa poručiteľ domnieval, že EN parc. č. 1026/a, ktorú formálne výlučne zdedil, a ktorá ako správne argumentujú žalobcovia mala podľa evidencie nehnuteľností rovnakú výmeru ako druhá zo zamieňaných nehnuteľností (pozn.: k zavedeniu zmien došlo až v súvislosti so spracovaním ROEP v roku 2000),

zodpovedá stavu po zámene pozemkov, a že teda že sporný pozemok je jej súčasťou. Javí sa, že podstata tohto skutkového omylu spočíva na nevedomení si disproporcie medzi stavom evidencie nehnuteľností a desiatky rokov trvajúcim skutočným stavom. Odvolací súd v tejto spojitosti upriamil pozornosť na výstižný záver formulovaný Najvyšším súdom ČR v rozsudku sp. zn. 22 Cdo 837/98 zo 17. novembra 1999, publikovanom v časopise Právní rozhledy č. 2/2000, v zmysle ktorého „...pri posudzovaní otázky, či v danom prípade boli splnené podmienky oprávnenej držby, vedúce k vydržaniu, nemožno vychádzať len zo skutočnosti, že stav ktorý vznikol v dôsledku uchopenia držby nebol v súlade s údajmi uvedenými v pozemkovej knihe, poprípade v inej verejnej knihe, o ktorých sa držiteľ nepresvedčil“ Podľa právnej praxe ani skutočnosť, že držiteľ nenechal vytýčiť hranice ním držaných pozemkov nevyklučuje jeho poctivú držbu (por. rozhodnutie publikované v Súbore civilných rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR pod č. 1181).

3.4. Napokon odvolací súd v zrušujúcom uznesení zaujal právny názor tiež v otázke kolízie medzi ochranou práva a ochranou dobrej viery v nadobudnuté právo. Odvolací súd v tejto spojitosti akcentoval, že síce právna prax sa s touto otázkou nateraz uspokojuje nevysporiadala, panuje v nej však všeobecná zhoda v tom, že fundamentálnym predpokladom pre jej poskytnutie je vždy dôsledné posúdenie prítomnosti dobrej viery a prevažuje v nej názor tiež o zásadne mimoriadnej povahe ochrany dobromyseľného nadobúdateľa (por. napr. uznesenie ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 775/16 z 30. septembra 2016), ktorá vo svojej podstate predurčuje tiež prísnosť pri posudzovaní dobrej viery (por. napr. uznesenie NS SR sp. zn. 6Cdo 71/2011 z 27. marca 2013), a to aj v tom zmysle, že za dobromyseľného nemožno považovať nadobúdateľa, ktorý mal objektívne možnosť pri zachovaní maximálnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosť od osoby, ktorá v skutočnosti vlastníkom nie je, a tiež aj v tom zmysle, že ochranu dobrej viery nemožno poskytnúť pokiaľ o nej možno mať dôvodné pochybnosti (por. napr. uznesenie ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 775/16 z 30. septembra 2016). Súd prvej inštancie sa v tejto súvislosti mylne domnieval, že dobromyseľnosť nadobúdateľa možno vyvodiť len z jeho dôvery v správnosť zápisu v katastri nehnuteľností, bez zreteľa na ostatné okolnosti (por. napr. rozsudok NS ČR sp. zn. 30 Cdo 1305/2016 zo 16. novembra 2016). Odvolací súd zdôraznil, že až v prípade, že dobrá viera nadobúdateľa je v konaní bezpečne preukázaná a nebudú o nej panovať ani len najmenšie pochybnosti, možno hovoriť o skutočnej kolízii rovnocenných práv či princípov a až pokiaľ nie je možné zachovať maximum každého z nich (napr. rozdelením sporného pozemku a pod.), je potrebné pristúpiť k ich váženiu v záujme spravodlivého uprednostnenia len jedného z nich. V tomto myšlienkovom postupe je potrebné zohľadniť ako všeobecné skutočnosti (vzťahujúce sa na druhovo podobné prípady, medzi iným tiež hodnovernosť údajov katastra, povahu zápisu v katastri, zmysel evidovania nehnuteľností, stav právnej úpravy a pod.), tak aj individuálne súvislosti (medzi inými tiež i čas, ktorý uplynul od nesprávneho zápisu, okolnosti, za ktorých k nemu došlo, dopady usporiadania pomerov, možnosti nápravy protiprávneho stavu a pod.).

4.1. Podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku v ňom súd prvej inštancie vyšiel zo skutkového nálezu, že „Právni predchodcovia A. B. a N. O. s manželkou sa dohodli na držbe tak, že od cesty napravo dole je časť parcely mpč. 1026/2 v držbe N. O. a jeho manželky a pod touto parcelou je časť parcela mpč. 1026/1 v držbe A. B.. Od terénneho valu (stupňa) sa držba mení a to tak, že od cesty má v držbe časť pozemku mpč. 1026/2 A. B. a pod ním časť pozemku mpč. 1026/1 N. O. s manželkou“. Na podklade výpovedí v konaní vypočutých svedkov mal súd prvej inštancie za preukázané, že od 50 rokov 20. storočia sporné pozemky pokojne užívali najskôr starý otec žalobcov v 1. a 2. rade (prastarý otec ostatných žalobcov) a následne poručník. O tom, že zamienený pozemok rovnako užívali a za vlastné považovali aj N. O. s manželkou svedčí podľa úvahy súdu prvej inštancie predaj 850 m² z takto zamienených častí pozemkov rodičmi D. O. manželom O. na základe kúpnej zmluvy z roku 1992. Podľa zistenia prvoinštančného súdu „Táto držba je zachytená aj v mape EN, kde pozemkovo knižnú parcelu mpč. 1026/a tvoria parcely EN číslo 315 o výmere 321 m², druh pozemku ovocný sad, vedenej v Evidenčnom liste č.21 a číslo 317/6 o výmere 1103 m², druh pozemku ovocný sad, vedenej v EL č. 158. Pozemkovo knižnú parcelu mpč. 1026/b tvoria parcely EN č. 314 o výmere 561m², druh pozemku ovocný sad, vedenej na EL č. 40 a číslo 317/5 o výmere 779 m², druh pozemku ovocný sad, vedenej na EL č. 158. Parcely EN č. 314, 315, 317/5 a 317/6 ich výmery, druh pozemku a EL sú vedené v súpise parciel EN. V Evidenčných listoch sú vedení užívatelia nehnuteľností a nie vlastníci. V Registri užívateľov a vlastníkov sú vedené evidenčné listy podľa číselného poradia. Parcely EN č. 315 a 317/5 sú v užívaní A. B. st. a man. B. D. O.. Parcela EN č. 314 je vedená na EL č. 40 v užívaní A. O. D. P., parcela EN č. 317/6 je vedená na EL č. 158 v užívaní H. O. a man. B. D. O.“. Napokon takýto stav užívania susedných pozemkov bol podľa zistenia súdu prvej inštancie zachytený aj v meračskom náčrte z roku 1976, vyhotovenom v rámci technicko-

hospodárskeho mapovania (pozn. odv. súdu: mapovací proces v rokoch 1961 až 1981, výsledky ktorého boli využívané aj pre evidenciu nehnuteľností).

4.2. K okolnostiam vedúcim k nesprávnemu zápisu vlastníckeho práva k sporným pozemkom v katastri nehnuteľností súd prvej inštancie zistil, že „V roku 1992 bol vyhotovený geometrický plán č. 244-363-244/91 na majetkovo právne vysporiadanie pozemku par. číslo 93/3, ktorý slúžil ako podklad ku kúpnej zmluve N 484/92, Nz464/92 medzi predávajúcimi H. O. a B. O. D. Q. a kupujúcimi A. O. a N. O.. Parcela C-KN číslo 93/3 o výmere 850 m², druh pozemku orná pôda bola vytvorená z pozemkovo knižnej parcely mpč. 1026/b a nie z mpč. 1026/a. Tento geometrický plán je správne vyhotovený a rešpektuje dohodu o držbe právnych predchodcov. Neskôr pri určení hranice medzi intravilánom a extravilánom z parcely č. 93/3 sa odčlenila parcela č. 93/8 o výmere 325 m² a je súčasťou intravilánu obce Honce. Vlastnícke právo je zapísané v LV č. XXX v k. ú. M.. Platnosť ROEPu bola vyhlásená v roku 2000. Operát ROEPu bol spracovaný na podklade operátu THM a PK. Mapou určeného operátu bola pozemkovo knižná mapa. Spracovateľ prečísloval parcely a to parcelu mpč. 1026/a na parcelu č. 1026/1 a parcelu mpč. 1026/b na 1026/2. Poloha parcel č. 1026/1 a 1026/2 na mape je správne identifikovaná. Do parcely č. 1026/1 zapracoval aj geometrický plán č.244-363-244/91. Vlastníctvo k parcele registra EKN č. 1026/1 o výmere 795 m², druh pozemku orná pôda je vedené na LV č. XXX v podielovom spoluvlastníctve A. B., K. B. a B. E. všetci po 1/3- ine. Titul nadobudnutia osvedčenie o dedičstve D 819/01.Spracovateľ pri parcele registra EKN č. 1026/2 nebral do úvahy dohodnutú držbu právnych predchodcov, že druhú časť parcely EKN č. 1026/2 mal prideliť do vlastníctva A. B. a spol. Parcelu operátu EKN č. 1026/2 o výmere 1561m², druh pozemku orná pôda spracovateľ ROEPu pridelil do vlastníctva D. O. právnej nástupkyne H. O. a B. O.. Vlastníctvo je vedené v LV č. XXX v k. ú. M.. Kúpnu zmluvou uzavretou dňa 06.04.2017 medzi D. O. ako predávajúcou a A. L. ako kupujúcim, predávajúca predala parcelu EKN č. 1026/2 o výmere 1561 m², druh pozemku orná pôda v celku predávajúcemu. Katastrálny odbor v Rožňave povolil vklad vlastníckeho práva č. V 737/2017 dňa 27.04.2017. Vlastnícke právo je zapísané v LV č. 891.Z tejto analýzy vyplýva, že z pôvodných 1645 m², ktoré mali mať vo vlastníctve A. B. a spol. ostalo len 795 m². Časť parcely EKN č. 1026/2 o výmere 850 m² predala D. O. na základe chybného spracovania ROEPu a časť parcely EKN 1026/1 o výmere 850 m² na podklade geometrického plánu predali jej rodičia“.

4.3. Ešte pred hmotnoprávnym posúdením uplatneného nároku, súd prvej inštancie sa v dôvodoch napadnutého rozsudku vysporiadal s otázkou jeho procesnej prípustnosti. Skonštatoval, že „Žalobcovia určovacou žalobou v zmysle § 137 písm. c) CSP sa domáhali určenia nehnuteľností do dedičstva po nebohom A. B., nar. XX.XX.XXXX, zomrelom 26.09.2001. Následne v priebehu konania zmenili petit žaloby, a navrhovali, aby súd určil, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania tvorili vlastníctvo poručiteľa ku jeho smrti, 26.09.2001“. Podľa jeho nazerania „Obe uvedené formulácie petitu je potrebné vykladať po obsahovej stránke tak, že aktuálny stav, v čase vyhlásenia rozsudku je ten, že vec ešte nebola ako dedičstvo prejednaná a stále môže byť (má byť) ako dedičstvo prejednané“. V nadväznosti na to súd prvej inštancie uzavrel, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný potrebou „...zosúladiť skutočný stav s právnym stavom, tvrdené právo žalobcov je neisté, nakoľko v katastri nehnuteľností je zapísaná žalovaná ako vlastníčka sporných nehnuteľností a určujúcim rozsudkom súdu možno túto neistotu odstrániť“.

4.4. Aplikujúc na ustálený skutkový stav § 132 ods. 1 a § 134 ods. 1 a 3 zák. č. 40/1964 Z. z. Občiansky zákonník, v znení neskorších zmien a doplnkov s ich interpretáciou vychádzajúcou z právneho názoru odvolacieho súdu, prvoinštančný súd dospel k záveru, že nakoľko nedošlo k objektivizovaniu konkrétneho roku, v ktorom v 50-tych rokoch minulého storočia došlo k dohode o zámene pozemkov, na základe ktorej začala oprávnená držba právneho predchodcu žalobcov, právny predchodca žalobcov A. B., nar. XX.X.XXXX a zomr. XX.XX.XXXX bol oprávneným držiteľom sporného pozemku, minimálne od 1.1. 1960 do 30.03.1964, teda minimálne 3 roky a 3 mesiace za účinnosti stredného Občianskeho zákonníka. „Následne v tejto oprávnenej, pokojnej a nerušenej držbe na základe ústnej dohody pokračoval jeho syn - poručiteľ A. B., nar. v roku 1928 a zomrelý v roku 2001. Nakoľko novelizáciou Občianskeho zákonníka došlo s účinnosťou od 1.1.1992 k zavedeniu vydržania v dnešnom ponímaní, plynutie vydržacej doby je možné počítat' od 1.1.1992“ Podľa jeho úvahy, „Do doby oprávnenej držby poručiteľa sa v zmysle ust. § 872 ods. 6 Občianskeho zákonníka započíta i doba pred dňom 1.1.1992, oprávnená držba jeho právneho predchodcu, preto 10 ročná vydržacia doba uplynula najneskôr k 1.1.1999, čím poručiteľ nadobudol vlastnícke právo k spornému pozemku vydržaním skôr, ako v rámci ROEP, (ktorý bol ukončený v k.ú. M. 13.12.2000) bol nesprávne sporný pozemok pridelený D. O., právnej nástupkyňi pozemnoknižných vlastníkov, manželov Gallovcov. Na základe vyššie uvedeného D.

O. nemohla nadobudnúť vlastnícke právo k spornému pozemku vydržaním pre nesplnenie zákonných predpokladov vydržania“.

4.5. V odôvodnení napadnutého rozsudku sa súd prvej inštancie vysporiadal tiež s obranou žalovanej, vystavanou na uprednostnení ochrany dobrej viery v nadobudnuté právo pred ochranou práva. Podľa záveru súdu prvej inštancie, „Vychádzajúc z takto vykonaného dokazovania a z právneho názoru odvolacieho súdu, vysloveného v zrušujúcom uznesení sp. zn. 11Co/121/2020 zo dňa 24.03.2021, A. L. nemožno považovať za dobromyseľného nadobúdateľa pozemku od D. O. na základe kúpnej zmluvy z roku 2017, pretože A. L. pri zachovaní maximálnej obozretnosti mal možnosť objektívne zistiť, že nehnuteľnosť kupuje od osoby, ktorá v skutočnosti nie je vlastníkom pozemku v celej výmere napriek tomu, že v dôsledku chybného usporiadania vlastníckych vzťahov v rámci ROEP Radoslava Gallová bola zapísaná ako výlučná vlastníčka pozemku v katastri nehnuteľností v celej výmere, teda vo výmere 1561 m²“. Z tohto dôvodu podľa jeho úvahy „...ochranu dobromyseľného nadobúdateľa nemožno poskytnúť ani jeho právnej nástupyni – žalovanej“.

5. Rozhodnutie o trovách konania, priznávajúce žalobcom nárok na ich plnú náhradu, odôvodnil súd prvej inštancie s odkazom na § 255 ods. 1 C.s.p., výlučným procesným úspechom žalobcov v spore.

5.1. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná odvolanie s návrhom, aby ho odvolací súd zmenil tak, že žalobu zamietne. V odvolaní žalovaná v prvom rade vytkla súdu prvej inštancie porušenie princípu rovnosti zbraní ako súčasť koncepcie spravodlivého súdneho konania. Podľa jej nazerania súd prvej inštancie pochybil tým, že po záverečných prednesoch strán najprv vyhlásil dokazovanie za skončené, avšak vzápätí toto uznesenie zrušil, pojednávanie (uskutočnené dňa 25.5.2022) odročil za účelom dopytu katastrálneho úradu, či podkladom na zápis zmien v katastri nehnuteľností môže byť znalecký posudok predložený spolu so žalobou a po negatívnej odpovedi odročil aj nasledujúce pojednávanie (uskutočnené dňa 28.6.2022) s cieľom umožniť žalobcovi predložiť geometrický plán. Ten žalobcovia podľa žalovanej predložili až po určenej lehote – najneskôr do 31.7.2022 (2.8.2022) navyše s formálnymi nedostatkami (nepodpísaný, neopečiatkovaný a neoverený), pre ktoré súd prvej inštancie zrušil uznesenie o skončení dokazovania aj (druhý krát) na pojednávaní dňa 13.9.2022. Podľa odvolateľky súd prvej inštancie porušil zásadu rovnosti tiež tým, že hoc v nadväznosti na predloženie geometrického plánu sa zástupca žalobcu v 1. rade vyjadril v tom zmysle, že žiada určiť vlastnícke právo k parc. č. 1062/2 orná pôda o výmere 710m², ďalej konal o žalobe „...formulovanej podľa vlastného uváženia“, resp. že „...petit žaloby formulovala miesto žalobcov sudkyňa, a to v rámci predbežného právneho posúdenia vecí“.

5.2. Ďalšou skupinou odvolacích námietok odvolateľka polemizovala so záverom súdu prvej inštancie o oprávnenej držbe sporných pozemkov právnym predchodcom poručiť. Podľa žalovanej v konaní nebola preukázaná skutočnosť uzavretia ústnej zámennej zmluvy, pričom ani tá by, podľa jej argumentácie, nemohla založiť dobrú vieru v nadobudnutie vlastníckeho práva, vzhľadom na to, že ako vyplýva aj zo záverov formulovaných vo viacerých rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR, na ktoré odvolateľka odkázala (medzi inými tiež R 74/2015), omyl vychádzajúci z neznalosti jednoznačne formulovaných noriem, nemožno považovať za ospravedlniteľný, nakoľko pri zachovaní obvyklej miery opatrnosti sa predpokladá, že každý sa oboznámil so zákonnou úpravou právneho úkonu, ktorý má v úmysle urobiť. Nakoľko z týchto dôvodov nemohol byť oprávneným držiteľom právny predchodca poručiť, nemohol ním byť ani poručiť, ktorý „...mal v držbe pokračovať tiež len na základe ústnej dohody“. Podľa žalovanej „Ani u neho nemôže byť ospravedlniteľným omylom, že mal nehnuteľnosť nadobudnúť „prenechaním“ ešte za života svojho otca, ako uvádzajú žalobcovia v žalobe“. Žalovaná v tejto spojitosti prezentovala názor, že ani N. O. s manželkou nenadobudli vlastnícke právo k zamenenej nehnuteľnosti A. B., nar. XX.X.XXXX pričom vlastníctvo k tomuto pozemku nadobudli až manželia O. vydržaním na podklade dobrej viery založenej kúpnu zmluvou z roku 1992.

5.3. Napokon žalovaná v odvolaní vytkla tiež nesprávnosť rozhodnutia o trovách konania, dôvodiac, že predloženie geometrického plánu až v závere sporu, za situácie, že všetky úkony právnej služby uskutočnené dovtedy nemohli viesť k úspešnosti podanej žaloby, predstavuje okolnosť odôvodňujúcu nepriznanie náhrady trov konania úspešným žalobcom s použitím § 257 C.s.p.

5.4. Odvolacími námietkami, poukazujúcimi na prítomnosť vady v procesnom postupe, na nesprávnosť skutkových zistení na základe vykonaných dôkazov a na nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej

inštancie, žalovaná uplatnila odvolacie dôvody podľa § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) C.s.p. Odvolací súd v tejto súvislosti poznamenáva, že v zmysle § 380 ods. 2 C.s.p. na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok, musí prihliadať, aj keď neboli v odvolacích dôvodoch uplatnené. Naproti tomu, vo vzťahu k ostatným odvolacím dôvodom, je odvolací súd podľa ust. § 380 ods. 1 C.s.p. viazaný ich vymedzením v odvolaní, a preto na iné pochybenia súdu prvej inštancie, ktoré by mohli byť v súlade s ust. § 365 C.s.p. dôvodom na podanie odvolania, odvolací súd pri svojom rozhodnutí o odvolaní prihliadať nemôže, aj keby takéto porušenia zistil (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H.Beck, 2016, 1269s).

6. Žalobcovia sa k odvolaniu žalovanej nevyjadrili.

7. Krajský súd v Košiciach ako súd odvolací (§ 34 C.s.p.) prejednal odvolanie žalovanej ako podané včas (§ 362 C.s.p.), oprávnenou osobou (§§ 359 až 361 C.s.p.), proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné (§§ 355 až 358 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario C.s.p.), v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 C.s.p., z hľadísk odvolaním uplatnených odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) C.s.p. a s prihliadnutím na vady, ktoré sa týkajú procesných podmienok konania v zmysle ust. § 380 ods. 2 C.s.p. a dospel k záveru, že nie je (odvolanie) dôvodné. Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 24.7.2024 po predchádzajúcom oznámení miesta a času tohto procesného úkonu na úradnej tabuli a na webovej stránke tunajšieho súdu, pri zachovaní lehoty podľa ust. § 219 ods. 3 C.s.p.

8. Odvolací súd sa v intenciách žalovanou vymedzeného zamerania odvolacieho prieskumu v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku, a preto v súlade s ust. § 387 ods. 2 C.s.p. v odôvodnení ťažiskovo konštatuje, že dôvody, na ktorých podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku spočíva rozhodnutie súdu prvej inštancie, považuje za vecne správne (§ 387 ods. 1 C.s.p.), a tiež úplné z hľadiska všetkých kľúčových otázok nastolených v priebehu konania pred súdom prvej inštancie oboma procesnými stranami (§ 387 ods. 3 veta prvá C.s.p.). Len na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia, reagujúc tým zároveň na podstatné argumenty žalovanej v odvolaní (§ 387 ods. 3 veta druhá C.s.p.), odvolací súd tieto dôvody argumentačne dotvára. Odvolací súd pritom zdôrazňuje, že na väčšinu odvolaním nastolených otázok už bola daná odpoveď v odôvodnení napadnutého rozsudku, v ktorom bol dôsledne premietnutý právny názor vyslovený odvolacím súdom v zrušujúcom uznesení, na ktorom odvolací súd nevzhladol dôvod pre zmenu ani vo svetle ďalšej argumentácie, odvolacej nevynímajúc.

8.1. Žalovaná svojimi odvolacími námietkami, v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) C.s.p., nastolila predmetom odvolacieho prieskumu správnosť procesného postupu prvoinštančného súdu, pokiaľ ide spôsob uplatnenia sudcovskej koncentrácie a rešpektovanie práva na spravodlivé konanie, z hľadiska zabezpečenia rovnakých podmienok pre uplatňovanie procesných práv a povinností oboma stranami sporu, v zmysle Čl. 6 ods. 1 C.s.p. Nerovnovážne mal podľa odvolateľky pôsobiť jednak široký priestor, poskytnutý súdom prvej inštancie žalobcom na odstránenie nedostatku spôsobilosti rozsudku na zápis do katastra nehnuteľností, a tiež aj situačná intervencia konajúce sudkyne pri formulácii žalobného petitu žalobcom v 1. rade na pojednávaní dňa 13.9.2022, v kontexte zmeny v spôsobe identifikácie sporných pozemkov, vyplývajúcej z novopredloženého geometrického plánu.

8.2. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že porušenie ktoréhokoľvek čiastkového práva strany sporu postupom súdu je procesným pochybením. O naplnenie odvolacieho dôvodu podľa ust. § 365 ods. 1 písm. b) C.s.p. však pôjde len vtedy, ak nesprávny procesný postup súdu, znemožňujúci realizáciu práv strany sporu, dosiahne určitú intenzitu, ktorá odôvodní záver, že celé konanie sa javí byť nespravodlivé. Konkrétne pochybenie súdu preto musí byť hodnotené v kontexte celého konania, okrem iného tiež i z hľadiska následkov nesprávneho postupu a možnosti jeho zvrátenia. Zároveň platí, že dôvodom na zrušenie rozhodnutia je len taký zásah do práva na spravodlivý proces, ktorý vzhľadom na jeho povahu alebo intenzitu nie je možné v odvolacom konaní napraviť (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H.Beck, 2016, 1540s, str. 1239 a 1302). Je potrebné mať v tejto súvislosti na zreteli tiež požiadavku jednotnosti a komplexnosti civilného sporového konania, výrazom ktorej je tiež právnu praxou aprobovaná prípustnosť korekcie nesprávností, ktorých sa dopustil súd prvej inštancie v odvolacom konaní (por. napr. rozhodnutie ESLP vo veci Adolf proti Rakúsku).

8.3. Výhrady žalovanej k spôsobu uplatnenia sudcovskej koncentrácie súdom prvej inštancie podľa posúdenia odvolacieho súdu nezodpovedajú kritériám spravodlivej a účinnej ochrany. V prvom rade sa v jej argumentačnom konštrukte vytratil samotný zmysel koncentrácie, ktorým je,

vychádzajúc z dôvodovej správy k zák. č. 160/2015 Z. z. (C.s.p.) síce zrýchlenie sporového konania, avšak za súčasného splnenia podmienok racionálnosti a odôvodnenosti. Parametre racionálnosti a odôvodnenosti spĺňajú podľa explicitného vyjadrenia v dôvodovej správe tiež prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana predložila ako reakciu na skutočnosti, o ktorých nevedela, ani ich nemohla predvídať, a ktoré vyšli najavo až po tom, ako mala strana povinnosť označiť a predložiť skutočnosti a dôkazy. Podľa odvolacieho súdu mohla mať povahu takýchto, z pohľadu žalobcov (i súdu) nových skutočností informácia o možných nedostatkoch spôsobilosti rozsudku na zápis do katastra nehnuteľností, vzhľadom na obsah znaleckého posudku Ing. Hačka č. 13/2017 z 25.9.2017. Pokiaľ za tejto situácie súd prvej inštancie pojednávanie odročil za účelom preverenia tejto okolnosti a v nadväznosti na správu katastra nehnuteľností bol žalobcovi v 1. rade poskytnutý primeraný priestor na predloženie geometrického plánu, vzhľadom na nepochybnú závažnosť tejto skutočnosti pokiaľ ide o realizáciu rozsudku v katastri nehnuteľností a fakt, že konanie žalobcu v 1. rade v tomto štádiu konania nevykazoval známky obštrukcie, postup uplatnený súdom prvej inštancie rozhodne zmienené kritéria racionálnosti a odôvodnenosti nepostrádal. Odvolací súd zdôrazňuje, že koncentrácia konania je procesným nástrojom na dosiahnutie rýchleho, a cez to spravodlivého konania. Primeraná dĺžka je teda len jedným z kritérií spravodlivého konania, a preto pod rúškom rýchlosti nemožno v žiadnom prípade zanevrieť aj na ostatné aspekty spravodlivosti a vytesniť ani iné princípy, na ktorých sporové konanie spočíva. Stav neistoty v otázke spôsobilosti rozsudku na zápis do katastra nehnuteľností by podľa nazerania odvolacieho súdu nemal viesť k rigoróznemu, ale naopak k rozumnému a argumentačne obhájiteľnému postupu pri uplatňovaní sudcovskej koncentrácie.

8.4. Žalovaná je vo svojej argumentácii zrejme mylne ovládaná predstavou, že nebyť procesného priestoru poskytnutého súdom strane žalobcu na predloženie geometrického plánu, výsledok sporu by bol pre ňu priaznivejší. Odvolateľka si však neuvedomila, že geometrický plán nemal pre toto konanie význam dôkazný, keďže identifikácia sporných nehnuteľností nebola v konaní spornou a že jeho nepredloženie by nemalo na výsledok sporu iný dopad než ten, že rozhodnutie o práve k nehnuteľnosti by nemohlo byť zavedené do katastra nehnuteľností, čo by však bolo bez vplyvu na právny stav, ktorý bol vo vzťahu medzi stranami záväzne deklarovaný právoplatným rozsudkom súdu.

8.5. Bezprostrednú nadväznosť na to má odpoveď odvolacieho súdu aj na ostatnú zo žalovanou predostretých otázok, týkajúcich sa procesného postupu a síce správnosť intervencie súdu prvej inštancie pri formulácii žalobného petitu. Ako už bolo zmienené, identifikácia sporných nehnuteľností nebola v konaní spornou. Odvolací súd v tejto spojitosti akcentuje tiež, že ako znaleckým posudkom predloženým žalobcami spolu so žalobou, tak aj geometrickým plánom bola z pozemku parc. č. 1026/2, vyčlenená jedna a tá istá časť. To znamená, že počas celého priebehu konania smerovala žaloba k určeniu vlastníckeho práva k rovnakej nehnuteľnosti a zmeny spojené s predložením geometrického plánu mali povahu len úpravy označenia pri inak nezmenenom predmete konania. Preto aj keby bola formulácia petitu žalobcom v 1. rade nepresná, je zrejme, že v kontexte predloženého geometrického plánu by sa jednalo o zrejmy omyl; rozhodne nie o zmenu žaloby, ako sa žalovaná mylne domnieva. Jedine v takej konštelácii by žalovanou prednesená situácia mohla viesť k procesnému neúspechu, rozhodne však nie zrejme nesprávne vyjadrenie žalobcu pri inak jasne vymedzenom predmete konania. Z tých istých dôvodov nemôže obstať odvolacia námietka žalovanej, ktorá v predložení geometrického plánu až v záverečnom štádiu konania, vzhliada dôvod pre uplatnenie sudcovskej moderácie pri rozhodovaní o trovách konania.

9.1. Naproti nazeraniu žalovanej má súd prvej inštancie za to, že vo vzťahu k okolnostiam, za ktorých došlo k záмене pozemkov právnymi predchodcami strán, dospel súd prvej inštancie na podklade vykonaných dôkazov k presvedčivým skutkovým zisteniam a na ich základe vyvodil správny záver o dobromyseľnosti držby sporných pozemkov porúčiteľom.

9.2. Skutková výhrada žalovanej je vystavaná na celkom zrejme nesprávnej predstave, že skutkový nálezh o záмене pozemkov možno odvodiť len na podklade zistení objektivizujúcich bezprostredné okolnosti uzavretia zámennej zmluvy. K rovnakému záveru sa ale nepochybne dá dospieť aj na podklade zistení svedčiacich o faktickej realizácii takej dohody, na ktoré sa vzhľadom na uplynulý čas (70 rokov) logicky sústredil a správne vyhodnotil súd prvej inštancie. V jeho úvahách v tomto smere je potrebné vyzdvihnúť predovšetkým to, že vykonanými dôkazmi bolo nad akúkoľvek pochybnosť preukázané, že aktéri zámeny a ich právní nástupcovia sa podľa zámenou zamýšľaného usporiadania správali nie len fakticky (dekády trvajúcim užívaním zamenených nehnuteľností), ale aj v právnych súvislostiach. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti výstižne poukázal na skutočnosť, že so zámenou pozemkom disponovali rodičia D. O..

9.3. Pokiaľ ide o spôsob posúdenia otázky oprávnenej držby z hľadiska potrebnosti právneho základu dobromyseľnosti, odvolací súd už vzrušujúcim uznesení podrobne vysvetlil, akým vývojom k tejto otázke

prešla rozhodovacia prax a akcentoval, že na podklade interpretačnej intervencie Ústavného súdu SR je potrebné vnímať oprávnenú držbu aj vo faktických - nie len právnych konotáciách. Odvolací súd na tomto mieste opätovne pripomína záver formulovaný ústavným súdom v náleze sp. zn. II. ÚS 484/2015 zo 14. novembra 2018, podľa ktorého pri posudzovaní dobromyseľnosti držby treba skúmať to, či držiteľ objektívne mohol byť presvedčený o tom, že držanú vec poctivo nadobudol a že nemôže byť rozhodujúce, že pritom nesplnil zákonné podmienky (v posudzovanom prípade písomnú formu zmluvy o prevode nehnuteľností a aj jej registráciu bývalým štátnym notárstvom).

10. Odvolací súd z týchto dôvodov s použitím § 387 ods. 1 C.s.p. rozsudok v napadnutom meritórnem výroku a tiež v napadnutom výroku o trovách konania ako vecne správny potvrdil.

11. Podľa § 396 ods. 1 C.s.p., ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie.

12. Podľa § 255 ods. 1 C.s.p., súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

13. Nakoľko podľa obsahu spisu úspešným žalobcom v odvolacom konaní trovy nevznikli a ich vynaloženie nemožno ani rozumne predpokladať, odvolací súd rozhodol o trovách odvolacieho konania tak, že žiadnej zo strán nárok na ich náhradu nepriznal.

14. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné (§ 355 C.s.p.).

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak: a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.). Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak: a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.). Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.). Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.). V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.). Táto povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b)

dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 C.s.p.)